

GAMLE HAVER I EN NY TID

At udvælge havens vigtigste elementer fordrer indsigt i havens historie og fornemmelse for havens poesi...

Mange herregårdshaver er anlagt på et meget ambitiøst grundlag i en tid, hvor arbejdskraft var tilgængelig i rigelige mængder. De forhold har ændret sig radikalt, og nu kan det være en økonomisk uoverkommelig opgave at holde en historisk have på det høje plejeniveau, den oprindeligt var tiltænkt.

Men herregårdshaven udgør en del af Danmarks kulturarv - og det forpligter. Hvis driftsindsatsen samvittighedsfuldt men ukritisk fordeles ligeligt på alle havens elementer, er der risiko for, at niveauet over hele linjen falder, idet plejen bliver alt for sporadisk. Det kan være nødvendigt at fravælge enkeltelementer for til gengæld at kunne lægge de nødvendige kræfter i andre og vigtigere elementer i haven.

At udvælge havens vigtigste elementer kræver indsigt i både havens historie og de driftsmæssige betingelser samt fornemmelse for havens poesi. En tilgroet have, hvor planter, der var tænkt klippede, nu gror frit, og stierne er ved at forsvinde

under indtrængende græs, kan opleves smuk og klar i sin historie, hvis blot en enkelt, markant hæk bliver klippet præcist, og springvandet stadig plasker løs. En velplejet have kan derimod være fuldstændig uinteressant, hvis den ikke byder på en fortælling.

Men der kan ligge en fare i at hengive sig til forfaldsromantikken, der sjældent kan forsvare manglende drift. Før der træffes store beslutninger om havens fremtid, må havens historie derfor aflæses omhyggeligt og virkemidlerne forstås, så det står klart, hvor man skal lægge indsatsen.

Før i tiden har det været almindeligt at bygge videre og ovenpå. Hermed har man tilført herregårdshaverne nyt - i tråd med tidens idealer. I dag forsøger man at fastholde eller genskabe haverne i en til tider nærmest ortodoks respekt for det gamle. Men i forhold til havekunst er det vanskeligt at fastfryse en korrekt historisk tilstand, da haven konstant gennemgår en naturlige forandring. Haven er ikke skabt

En fornemmelse for havens poesi, ånd og magi er afgørende, hvis havens værdighed skal bevares i renoveringsprocessen.

som et færdigt værk, men indgår i en cyklus af vækst og forfald. Derfor kan det diskuteres, hvad det konkret vil sige at bevare, hvorfor man overhovedet vil bevare, og hvordan det kan gøres.

Dilemmaet ved bevaring af herregårdshaver er således den naturlige forandring, som er i direkte modstrid med hele idéen om bevaring. Spørgsmålet er, om der skal gribes ind i havens naturlige udvikling - og i så fald med hvilket formål? For hvis skyld skal historiske haver fastholdes eller føres tilbage til deres oprindelige udtryk? Haven er ligeglad, og som biotop foretrækker både fauna og flora, at udviklingen ikke forstyrres. Det er for menneskets skyld, at haver anlægges og fastholdes som et tidsbillede.

I alle historiske haver er der gennem tiden sket ændringer på grund af nye ønsker til havens stil eller funktion, og fordi det er havens natur at gro og dø. En ændring af havens fysik er derfor ikke fremmed i havehistorisk forstand, hvis det blot gøres

med respekt for havens historie og værdighed.

Før man kaster sig ud i et renoveringsprojekt skal man:

- Vide, hvad man har og kende havens fortælling og vigtigste elementer
- Vide, hvad man vil have og med hvilke midler man kan få det
- Vide, hvordan haven vil udvikle sig 100 år frem i tiden
- Vide, hvilke konsekvenser ændringen vil få for den fremtidige drift

En ændring kan være nødvendig for at få en mere driftsvenlig have. Et middel til at nå målet om havens bevaring kan være at acceptere nye driftsmetoder, materialer og konstruktioner. Til gengæld sikres havens overlevelse med den magi og det stof, der kan give gode oplevelser for eftertiden.

*I alle historiske haver er der gennem tiden
sket ændringer på grund af nye ønsker til
havens stil eller funktion, og fordi det er
havens natur at gro og dø...*

